

**Diagnoza zjawisk kryzysowych w gminie Szczaniec na potrzeby
wyznaczenia granic obszaru zdegradowanego
i obszaru rewitalizacji.**

Szczaniec, styczeń 2025 r.

1. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

Przedmiotową diagnozę przeprowadzono dla gminy Szczaniec w oparciu o weryfikowalne mierniki, dostosowane do charakteru diagnozowanego obszaru, w ramach prac dotyczących przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji, zwanego dalej GPR, dla gminy Szczaniec.

W poniższym rozdziale opisano metodologię wyznaczania obszaru zdegradowanego i zdiagnozowano czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na obszarze gminy w podziale na poszczególne obszary w aspekcie społecznym, gospodarczym, infrastrukturalnym i środowiskowym.

1.1 Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zapisy ustawy z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji w art. 9 (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278.), definiują obszar zdegradowany jako taki, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Z kolei stan kryzysowy, to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami z co najmniej jednej z następujących sfer:

- społecznej,
- gospodarczej,
- technicznej,
- przestrzenno-funkcjonalnej,
- środowiskowej.

W Szcząncu pogłębionej analizie wskaźnikowej poddano wszystkie wymienione wyżej sfery, dla których zebrano niezbędne dane do określenia występowania i nasilenia zjawisk kryzysowych w podziale na zdefiniowane obszary gminy.

Gminę wiejską Szczaniec podzielono na 10 obszarów funkcjonalnych (w tym 2 obszary na terenie miejscowości Szczaniec oraz 8 obszarów na pozostałym obszarze). W gminie poszczególne obszary częściowo pokrywają się z okręgami wyborczymi.

Ponadto, obszary wyodrębniono przy założeniu, że obejmują one tereny zamieszkałe oraz w oparciu o funkcjonujące podziały urbanistyczne, bazujące na utrwalonych związkach przestrzennych, funkcjonalnych i społeczno-ekonomicznych. Przyjęcie takiej metodologii

(demarkacja całego obszaru gminy), pozwoliło wytypować konkretne obszary o szczególnym natężeniu negatywnych zjawisk społecznych.

Zaletą podziału gminy na okręgi wyborcze jest pewna spójność terytorialna danego obszaru. Niestety nie jest to wystarczające w kontekście opracowywanego Gminnego Programu Rewitalizacji. Ponadto okręgi wyborcze tworzone są wg zapisów Ustawy Kodeks Wyborczy i odnoszą się do liczby ludności, zupełnie nie biorąc pod uwagę cech charakteryzujących daną grupę mieszkańców. Okręgi wyborcze były jedynie punktem wyjścia, pierwszym podziałem terytorialnym gminy weryfikowanym na potrzeby dalszych analiz. Dla właściwego przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji była konieczna modyfikacja, które pozwoliła wyodrębnić obszary spójne jako pewne całości pod względem społecznym, morfologicznym, funkcjonalnym i przestrzennym. Nie pokrywają się one zatem w każdym przypadku ściśle z granicami administracyjnymi, choć bywają do nich podobne.

Tabela 1 Granice okręgów wyborczych w Gminie Szczaniec.

Nr okręgu wyborczego	Granice okręgu wyborczego	Liczba radnych wybieranych w okręgu
1	Szczaniec ulice: Cegielniana, Herbowa numery: 31, 33 i od 35 do końca, Spichlerzowa,	1
2	Szczaniec ulice: Adama Asnyka, Botaniczna, Brzozowa, Jana Kochanowskiego nr: 1	1
3	Szczaniec ulice: Akacyjowa, Dworcowa, Herbowa od nr 1 do nr 30, oraz nr 32 i 34, Jana	1
4	Szczaniec ulice.: Azaliowa, Konwaliowa, Kwiatowa, Leśna, Lipowa od nr 1 do nr 23	1
5	Szczaniec ulica: Lipowa nr: 24A, 24B, 26, 28A, 28B, 30A, 30B, 32A, 32B, 32C, 32D, 32E	1
6	Ojerzyce	1
7	Dąbrówka Mała	1
8	Osada Nowe Karcze, Wilenko	1
9	Myszęcin od nr 1 do nr 47	1
10	Myszęcin od nr 47A do końca	1
11	Wolimirzyce, Kielcze	1
12	Opalewo	1
13	Smardzewo od nr 1 do nr 32A	1
14	Smardzewo od nr 33 do końca	1
15	Brudzewo, Koźminek	1

Źródło: Dane Urzędu Gminy Szczaniec.

Podział na jednostki administracyjne i jednostki statystyczne (okręgi wyborcze) nie odzwierciedla zróżnicowania gminnej przestrzeni i wykształcających się w jej obrębie obszarów funkcjonalno-przestrzennych, których społeczność jest ze sobą zintegrowana. Zaproponowany w Gminnym Programie Rewitalizacji podział na jednostki urbanistyczne (10 obszarów funkcjonalnych) pozwala na zaprezentowanie nieformalnych struktur i

powiązań pomiędzy poszczególnymi obszarami oraz umożliwia opracowanie pełniejszej diagnozy tych obszarów, gdyż sytuacje kryzysowe oraz problemy poszczególnych sfer przenikają się w Gminie w obrębie miejsc powiązanych ze sobą pod względem społecznym, funkcjonalnym i przestrzennym.

Cechą charakterystyczną wskazanych obszarów jest fakt, iż obejmują one wyłącznie obszary zamieszkałe. Dzięki temu obejmują one tereny, których główną cechą jest koncentracja zabudowy mieszkaniowej jako podstawowej formy użytkowania.

W konsekwencji prowadzonych prac ukierunkowanych na elementy związane z rewitalizacją i nałożenie ich na mapę gminy otrzymano podział ujęty w Gminnym Programie Rewitalizacji.

Z uwagi na fakt, iż rewitalizacja ma przede wszystkim służyć społeczności objętej Gminnym Programem Rewitalizacji, wyznaczanie obszarów zarówno w samej miejscowości Szczaniec, jak i łączenie sołectw w obszary pozwoliło na skupieniu się na terenach, w których zachodzą procesy społeczne.

Miejscowość Szczaniec jako siedziba gminy zamieszkała przez największą liczbę osób została podzielona na 2 obszary:

- **Obszar nr 1 – Miejscowość Szczaniec - północna część miejscowości (ulice leżące po północnej stronie linii kolejowej BERLIN - WARSZAWA) 1-168, 189a i b**
- **Obszar nr 2 – Miejscowość Szczaniec - południowa część miejscowości (ulice leżące po południowej stronie linii kolejowej BERLIN - WARSZAWA) 169-197, 1-27 osiedle.**

Obszar nr 2 został wyodrębniony przede wszystkim z uwagi na powyższy szereg działań rewitalizacyjnych w poprzednich latach, działania rewitalizacyjne były realizowane również na obszarze nr 1, niemniej jak wykazała obecna diagnoza, wciąż jest potrzeba realizacji działań w tym obszarze. Wyodrębnienie Obszaru nr 2 wynika z konieczności zachowania spójności morfologicznej i urbanistycznej. Ponadto obszar ten posiada charakterystyczne (odmienne wobec pozostałych) funkcje. Na tym terenie zdiagnozowano szereg problemów i barier związanych przede wszystkim ze stanem sfery oraz infrastruktury społecznej. Niewyodrębnienie tego obszaru odbyłoby się ze szkodą dla mieszkańców i nieuwzględnieniem ich specyficznej sytuacji w jakiej znajdują się od wielu lat. Metodologia określenia obszarów kryzysowych została tak przygotowana, by analizować dany obszar wieloaspektowo, jednak z największym naciskiem na sferę społeczną.

Podział gminy na obszary wskazane w Programie pozwala porównać ze sobą obszary w takim zakresie, by jak najbardziej rzetelnie przeanalizować sytuację mieszkańców na danym obszarze i wskazać działania, które przysporzą najwięcej korzyści społeczności go

zamieszkującej. Ponadto z uwagi na fakt, że nigdy nie uda się podzielić danej gminy na obszary równe pod względem obszaru i liczby mieszkańców, główne wskaźniki przyjęte w metodologii badane są w ujęciu na 100 mieszkańców.

Podział na obszary wynika też z kierunków rozwoju w okresie powojennym i w ostatnich latach. Wszystkie obszary to miejsca, które starano się łączyć w oparciu o podobną charakterystykę i istniejące na danym obszarze problemy. Oczywistym jest, że z innymi problemami borykają się mieszkańcy zlokalizowani w dawnej części Szczarnca, mieszkańcy blokowisk lub mieszkańcy nowych osiedli.

Obszary nr 3,4,5,6,7,8,9,10 wyodrębniono z uwagi na podobieństwa (wszystkie miejscowości są wsiami o dość rozproszonej zabudowie) oraz powiązania funkcjonalne.

Łączenie poszczególnych sołectw w obszary wynikało z ich spójności terytorialnej (położenie geograficzne, podobna odległość od centrum rozwoju gminy – miejscowości Szczaniec, podobne problemy społeczne związane z uwarunkowaniami przestrzennymi w poszczególnych miejscowościach).

Tabela 2 Przebieg administracyjny obszarów funkcjonalnych - obszary gminy poddane diagnozie

Numer obszaru	Przebieg administracyjny obszarów funkcjonalnych
1	Miejscowość Szczaniec - północna część miejscowości (ulice leżące po północnej stronie linii kolejowej BERLIN - WARSZAWA) 1-168, 189a i b
2	Miejscowość Szczaniec - południowa część miejscowości (ulice leżące po południowej stronie linii kolejowej BERLIN - WARSZAWA) 169-197, 1-27 osiedle
3	Miejscowość Myszęcín
4	Miejscowość Ojerzyce
5	Miejscowość Dąbrówka Mała
6	Miejscowość Wilenko i Nowe Karcze
7	Miejscowość Wolimirzyce i Kiełcze
8	Miejscowość Opalewo
9	Miejscowość Smardzewo
10	Miejscowość Brudzewo i Koźminek

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3 Charakterystyka poszczególnych obszarów funkcjonalnych gminy

Wskaźnik	Źródło	Wartość dla całej gminy	Dane dla poszczególnych obszarów									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			Miejscowość Szczaniec - północna część miejscowości (ulice leżące po północnej stronie linii kolejowej BERLIN - WARSZAWA) 1-168, 189a i b	Miejscowość Szczaniec - południowa część miejscowości (ulice leżące po południowej stronie linii kolejowej BERLIN - WARSZAWA) 169-197, 1-27 osiedle	Miejscowość Myszczyn	Miejscowość Ojczyce	Miejscowość Dąbrówka Mała	Miejscowość Wilenka i Nowe Karcze	Miejscowość Wolimirzyce i Kielce	Miejscowość Opalewo	Miejscowość Smardzewo	Miejscowość Brudzewo i Koźminek
Liczba ludności	Dane własne	3631	880	481	531	185	253	154	203	141	553	250
Powierzchnia obszaru (liczona po obrysie obszaru zabudowanego) – ha	Dane własne	268	50,62	37,14	55,23	17	18	10	14	12	33	20

Źródło: opracowanie własne

Ocena sytuacji kryzysowej w badanych sferach odbyła się poprzez analizę wskaźników ilościowych, gdzie za obszary kwalifikujące się do wsparcia uznano te, dla których wartości wskaźników były gorsze niż wartości referencyjne dla gminy. Przyjęta metodologia została opracowana na podstawie wskazówek zawartych w zapisach ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

W pierwszym etapie określano wartość referencyjną dla danego wskaźnika, na podstawie zebranych danych, w odniesieniu do całej gminy, następnie obliczano wartość danego wskaźnika dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych zlokalizowanych na terenie gminy i porównywano je ze sobą. W wyniku tego porównania, wartościom wskaźników dotyczących konkretnych obszarów, przypisywano odpowiednie kolory, których intensywność korelowano zgodnie z wartością jego odchylenia względem wartości referencyjnej danego wskaźnika dla całej gminy. Im użyty kolor jest ciemniejszy tym gorszy wynik analizowanego aspektu. Jednocześnie należy zaznaczyć, że w analizie uwzględniono dwa rodzaje wskaźników:

- wskaźniki dla których odchylenie w górę od wartości referencyjnej wskazuje na sytuację kryzysową (wartość wskaźnika jest większa niż wartość referencyjna),
- wskaźniki dla których odchylenie w dół od wartości referencyjnej wskazuje na sytuację kryzysową (wartość wskaźnika jest mniejsza niż wartość referencyjna).

Charakterystyka poszczególnych wskaźników została przedstawiona za pomocą tabeli poniżej.

Tabela 4 Charakterystyka poszczególnych wskaźników - w tabeli podano również sposób wyliczenia wskaźnika

Wskaźniki, dla których odchylenie w górę od wartości referencyjnej wskazuje na sytuację kryzysową (dane w przypadku liczby osób są podawane w przeliczeniu na 100 mieszkańców)	Wskaźniki dla których odchylenie w dół od wartości referencyjnej wskazuje na sytuację kryzysową (dane w przypadku liczby osób są podawane w przeliczeniu na 100 mieszkańców)
Sfera społeczna	
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej [Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej / (Liczba mieszkańców obszaru /100)]	Liczba organizacji pozarządowych, w tym Stowarzyszeń zwykłych [Liczba organizacji pozarządowych/(Liczba mieszkańców obszaru /100)]
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS [Liczba rodzin korzystających z zasiłków pomocy społecznej / (Liczba mieszkańców obszaru /100)]	
Liczba dzieci i młodzieży (0-17 lat) objętych wsparciem OPS [Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem OPS/(Liczba mieszkańców obszaru /100)]	
Liczba seniorów objętych wsparciem OPS (osoby w wieku poprodukcyjnym) [Liczba seniorów objętych wsparciem OPS/ (Liczba mieszkańców obszaru /100)]	
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	

<i>[Liczba osób w wieku poprodukcyjnym/ (Liczba mieszkańców obszaru /100)]</i>	
Liczba osób z niepełnosprawnością <i>[Liczba osób z niepełnosprawnością/(Liczba mieszkańców obszaru /100)]</i>	
liczba osób dotkniętych narkomanią <i>[Liczba osób dotkniętych narkomanią / (Liczba mieszkańców obszaru /100)]</i>	
liczba założonych niebieskich kart (rodziny dotknięte przemocą) <i>[Liczba założonych niebieskich kart / (Liczba mieszkańców obszaru /100)]</i>	
Liczba rodzin dysfunkcyjnych <i>[Liczba rodzin dysfunkcyjnych/ (Liczba mieszkańców obszaru /100)]</i>	
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny <i>[Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny/ (Liczba mieszkańców obszaru /100)]</i>	
Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki (bez wykroczeń drogowych) <i>[Liczba zarejestrowanych przestępstw / (Liczba mieszkańców obszaru /100)]</i>	
Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych <i>[Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych/(Liczba mieszkańców obszaru /100)]</i>	
Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) <i>[Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach)/ (Liczba mieszkańców obszaru /100)]</i>	
Sfera gospodarcza	
	Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczej (ogółem/100 mieszkańców) <i>[Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczej/(Liczba mieszkańców obszaru /100)]</i>
	Liczba ofert pracy (ogółem/100 mieszkańców) <i>[Liczba ofert pracy/ (Liczba mieszkańców obszaru /100)]</i>
Sfera techniczna	
Udział budynków bez wodociągów do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	
Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	
Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	
Udział budynków wybudowanych przed r. 1989 w budynkach ogółem (w %)	
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	
Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	
Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych	
Sfera środowiskowa	
Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	
Udział źródeł ciepła generujących niską emisję w instalacjach ogółem (%)	
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)

Źródło: opracowanie własne

Po wyliczeniu wartości wszystkich wskaźników w poszczególnych obszarach – zgodnie z informacją w tabeli – i nadaniu im odpowiednio koloru wskazującego na stopień odchylenia od wartości referencyjnej dla całej gminy, następowało przyznawanie tzw. „małych” punktów dla 3 obszarów najbardziej dotkniętych problemem obrazowanym przez dany wskaźnik w zależności od stopnia natężenia – 3, 2 lub 1 pkt. Pozostałe obszary nie były punktowane.

Następnie sumowano liczbę „małych” punktów, przyznanych za występowanie zjawisk negatywnych w całej badanej sferze w danym obszarze i według tej gradacji uporządkowywano obszary od najgorszego do najlepszego w danej sferze.

W celu umożliwienia rzetelnego porównywania wyników poszczególnych obszarów dla poszczególnych sfer i uniknięcia błędu uzależniającego wyniki od ilości przyjętych wskaźników ponownie każdemu obszarowi przyznano tzw. „duże” punkty, tym razem od 10 do 1 zgodnie z liczbą wcześniej zdobytych „małych” punktów (od największej do najmniejszej). Przy czym każdemu z obszarów, któremu przyznano taką samą ilość „małych” punktów przyznawano również taką samą liczbę „dużych” punktów. Kolejnym obszarom, którym przyznano mniejszą ilość „małych punktów” przyznawano taką liczbę dużych punktów, która odpowiadała miejscu zajętemu w rankingu. Zatem jeśli przykładowo najgorszy wynik (największa liczba punktów „małych”) odnotowano w dwóch obszarach, obu przyznawano po 10 dużych punktów, jednakże kolejny obszar otrzymał 8 dużych punktów. Sposób nadawania punktacji za zdiagnozowane negatywne zjawiska w danym obszarze przedstawiono, dla lepszego zobrazowania, za pomocą wzorów w tabeli poniżej, a wyniki tych działań zaprezentowano w poniżej w tabelach.

Tabela 5 Sposób nadawania punktacji „małej” i „dużej”.

Etap analizy	wzór	Wyjaśnienie
punkty „małe” (PM)	$PM = X \cdot 3 + Y \cdot 2 + Z \cdot 1$	PM - suma punktów „małych” dla badanego obszaru wyliczana w danej sferze wg wzoru przytoczonego obok, gdzie X oznacza liczbę wskaźników o punktacji 3, Y oznacza liczbę wskaźników o punktacji 2, Z oznacza liczbę wskaźników o punktacji 1.
punkty „duże” (PD)	$PD = Y$	PD – liczba punktów „dużych” Y – jest to lokata jaką dany obszar uzyskał w rankingu liczby zdiagnozowanych negatywnych zjawisk, na podstawie

		przypisanych Małych Punktów. Jeśli 3 obszary uzyskały ten sam wynik mają taką samą lokatę, tym samym taką samą liczbę dużych punktów w ramach poszczególnych sfer. Duże punkty wylicza się odrębnie dla każdej ze sfer
--	--	--

Źródło: opracowanie własne

Kolejnym działaniem było przyznanie każdej ze sfer wagi, która miała oddawać istotę analizowanych problemów w kontekście aktualnej definicji rewitalizacji. Można stwierdzić, że dla autorów GPR najważniejszym elementem przy wyznaczaniu obszarów kryzysowych był człowiek i problemy społeczne. Drugie miejsce w kwestii wagi problemów zajęły uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne. Kwestie gospodarcze, techniczne, i środowiskowe plasowały się na dalszym miejscu. Stąd przyjęto następujący podział wag:

- Sfera społeczna – 0,4,
- Sfera gospodarcza – 0,2,
- Sfera techniczna – 0,1,
- Sfera przestrzenno-funkcjonalna – 0,2,
- Sfera środowiskowa – 0,1.

Wskazane powyżej wagi sumują się do wartości „1”. Waga związana jest z nadaniem znaczenia dla poszczególnego obszaru w kontekście analizy i stanowi tutaj mnożnik korygujący – tak aby odpowiednio oceniać sytuację kryzysową obszarów pod kątem ważności sfer, w jakich analizujemy problemy. Założono dla wag wartości ułamkowe, żeby dla punktów „końcowych” wyjść na wartość jednocyfrową, co daje większą przejrzystość.

Po przyznaniu każdemu z obszarów funkcjonalnych odpowiedniej liczby punktów „małych” i „dużych” w podziale na poszczególne sfery oraz przyznaniu tym sferom odpowiednich wag, obliczano dla każdego obszaru funkcjonalnego w każdej z badanych sfer punkty „końcowe”, zgodnie ze wzorami:

1) *wzór na liczbę punktów „końcowych” danego obszaru funkcjonalnego w sferze społecznej:*

$$PKs = PDs * 0,4$$

gdzie:

PKs – liczba punktów „końcowych” przyznanych obszarowi w sferze społecznej,

PDs – liczba punktów „dużych” przyznanych obszarowi w sferze społecznej,

0,4 – waga przypisana sferze społecznej,

2) wzór na liczbę punktów „końcowych” danego obszaru funkcjonalnego w sferze gospodarczej:

$$PKg = PDg * 0,2$$

gdzie:

PKg - liczba punktów „końcowych” przyznanych obszarowi w sferze gospodarczej,

PDg – liczba punktów „dużych” przyznanych obszarowi w sferze gospodarczej,

0,2 – waga przypisana sferze gospodarczej,

3) wzór na liczbę punktów „końcowych” danego obszaru funkcjonalnego w sferze technicznej:

$$PKt = PDt * 0,1$$

gdzie:

PKt – liczba punktów „końcowych” przyznanych obszarowi w sferze technicznej,

PDt – liczba punktów „dużych” przyznanych obszarowi w sferze technicznej,

0,1 – waga przypisana sferze technicznej,

4) wzór na liczbę punktów „końcowych” danego obszaru funkcjonalnego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej:

$$PKpf = PDpf * 0,2$$

gdzie:

PKpf – liczba punktów „końcowych” przyznanych obszarowi w sferze przestrzenno-funkcjonalnej,

PDpf – liczba punktów „dużych” przyznanych obszarowi w sferze przestrzenno-funkcjonalnej,

0,2 – waga przypisana sferze technicznej,

5) wzór na liczbę punktów „końcowych” danego obszaru funkcjonalnego w środowiskowej:

$$PK\acute{S} = PD\acute{S} * 0,1$$

gdzie:

PK $\acute{S}$ – liczba punktów „końcowych” przyznanych obszarowi w sferze środowiskowej,

PD $\acute{S}$ – liczba punktów „dużych” przyznanych obszarowi w sferze środowiskowej,

0,1 – waga przypisana sferze technicznej.

Następnie, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego gminy Szczaniec, sumowano uzyskane przez poszczególne obszary funkcjonalne punkty „końcowe” z pięciu sfer, tym samym otrzymując dla nich wartość punktów „ostatecznych” według następującego wzoru:

6) wzór na liczbę punktów „ostatecznych” danego obszaru funkcjonalnego:

$$PO = PK_s + PK_g + PK_t + PK_{pf} + PK\acute{S},$$

gdzie:

PO – liczba punktów „ostatecznych” przyznanych obszarowi,

PK $_s$, PK $_g$, PK $_t$, PK $_{pf}$, PK $\acute{S}$ – liczba punktów „końcowych” przyznanych obszarowi odpowiednio w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej.

Wyniki dla poszczególnych obszarów Gminy Szczaniec opisanych powyżej działań przedstawiono w tabeli nr 26.

Ostatnim etapem identyfikacji sytuacji kryzysowej na terenie gminy było obliczenie wartości średniej punktów „ostatecznych” i ustalenie na podstawie uzyskanego wyniku tzw. „wskaźnika granicznego”, którego przekroczenie przez dany obszar, wskazywać miał na jego degradację. Obliczenie wartości średniej punktów „ostatecznych” dla wszystkich obszarów funkcjonalnych nastąpiło na podstawie przedstawionego poniżej wzoru.

7) wzór na średnią wartość punktów „ostatecznych”:

$$W_{\text{sr}} = (PO_1 + PO_2 + PO_3 + PO_4 + PO_5 + PO_6 + PO_7) : 10,$$

gdzie:

$PO_{1,2,3...10}$ - liczba punktów „ostatecznych” danego obszaru funkcjonalnego,

10 – liczba badanych obszarów funkcjonalnych.

Wynik powyższego działania oraz przyjętą, na jego podstawie, wartość „wskaźnika granicznego” przedstawiono w tabeli nr 27.

Podsumowując, dopiero tak wyliczone wartości pozwalają rzetelnie wskazać obszary, w których występuje szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk, w szczególności społecznych, świadczących o poziomie degradacji danego obszaru pod każdym z analizowanych względów.

Przyjęty w badaniu katalog wskaźników, dających możliwość przeprowadzenia analizy porównawczej obszarów, został dostosowany do specyfiki społeczności zamieszkującej gminę oraz skonsultowany z pracownikami Urzędu Gminy, Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Powiatowego Urzędu Pracy, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Sądu Rejonowego, Urzędu Skarbowego, Starostwa Powiatowego i in. Podstawowym zadaniem było zebranie danych zagregowanych dla poszczególnych obszarów i ich odpowiednia interpretacja.

1.2 Czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na obszarze gminy w podziale na poszczególne obszary w aspekcie społecznym.

Najważniejszą sferę jaką poddano analizie jest sfera społeczna, dla której w oparciu o dane pozyskane z różnych źródeł przeanalizowano zjawiska mogące świadczyć o sytuacji kryzysowej występujące wśród lokalnej społeczności w określonych obszarze funkcjonalnym. Poniżej wyniki analizy w tej sferze.

Kryteria delimitacji obszarów zdegradowanych, w analizowanej w tym rozdziale sferze społecznej, przedstawiono poniżej w formie grafu. Ponadto, dla każdego z kryteriów określono katalog wskaźników charakteryzujących dany parametr i zaprezentowano je w tabeli nr 6.

Rysunek 1 Sfera społeczna – kryteria delimitacji

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6 Katalog wskaźników i ich źródła dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców	Dane Urzędu Gminy Szczaniec
Poziom aktywności społecznej	Liczba organizacji pozarządowych, w tym Stowarzyszeń zwykłych na 100 mieszkańców	Dane Urzędu Gminy Szczaniec
Poziom ubóstwa	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Szcząncu

	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS na 100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Szcząrcu
	Liczba dzieci i młodzieży (0-17 lat) objętych wsparciem OPS na 100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Szcząrcu
	Liczba seniorów objętych wsparciem OPS (osoby w wieku poprodukcyjnym) na 100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Szcząrcu
Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba osób z niepełnosprawnością na 100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Szcząrcu
	liczba osób dotkniętych narkomanią na 100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Szcząrcu
	liczba założonych niebieskich kart (rodziny dotknięte przemocą) na 100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Szcząrcu
	Liczba rodzin dysfunkcyjnych na 100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Szcząrcu
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny na 100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Szcząrcu
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki (bez wykroczeń drogowych) na 100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji
Poziom bezrobocia	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy
Poziom długotrwałego bezrobocia	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) na 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników, specyficznych dla badanej sfery społecznej.

Tabela 7 Wartości danych do wyliczenia wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera społeczna

Kryterium	Nazwa wartości	Źródło	Wartość dla całej gminy	Dane dla poszczególnych obszarów									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Dane Urzędu Gminy	799	174	126	117	37	58	34	41	31	130	51

Poziom aktywności społecznej	Liczba inicjatyw lokalnych (realizowanych przez mieszkańców danego obszaru)	Dane Urzędu Gminy	37	3	7	5	4	5	3	3	3	1	3
Poziom ubóstwa	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej	71	9	19	12	3	7	3	3	1	14	0
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej	155	26	42	28	4	12	7	6	3	24	3
	Liczba dzieci i młodzieży (0-17 lat) objętych wsparciem OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej	9	3	1	0	0	0	0	3	1	1	0
	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych	Ośrodek Pomocy Społecznej	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba osób z niepełnosprawnością	Ośrodek Pomocy Społecznej	36	6	11	4	1	3	2	2	0	6	1
	Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogólnie)	Ośrodek Pomocy Społecznej	74	9	19	12	3	7	3	3	1	14	3
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny	Ośrodek Pomocy Społecznej	7	0	1	1	0	0	0	0	0	2	3
	Liczba osób uzależnionych od narkotyków	Ośrodek Pomocy Społecznej	10	1	5	1	0	3	0	0	0	0	0
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki (bez wykroczeń drogowych)	Komenda Powiatowa Policji	23	6	6	3	1	1	2	2	0	2	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z OPS, Urzędu Gminy, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowego Urzędu Pracy, Komendy Powiatowej Policji, GUS.

1.3 Czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na obszarze gminy w podziale na poszczególne obszary w aspekcie gospodarczym.

Wysoki poziom życia mieszkańców gminy w dużej mierze zależy od rozwoju przedsiębiorstw zlokalizowanych na jej terenie. Prowadzone działalności produkcyjne i usługowe w dużym stopniu wpływają na wzrost zatrudnienia w gminie (a tym samym

ograniczenie poziomu bezrobocia), a także wysokość dochodów gminy – część podatku dochodowego od osób prawnych CIT (19%) trafia jako subwencja do budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Ponadto duża aktywność gospodarcza wskazuje na zdrową tkankę społeczną, przejawiająca inicjatywę, co prowadzi do poprawy jakości życia i poziomu rozwoju społecznego.

Na poniższym grafie przedstawiono kryteria delimitacji obszarów zdegradowanych w analizowanej w tym podrozdziale sferze gospodarczej. Ponadto, dla każdego z kryteriów określono katalog wskaźników charakteryzujących dany parametr i zaprezentowano je w tabeli nr 8.

Rysunek 2 Sfera gospodarcza – kryteria delimitacji

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 8 Katalog wskaźników i ich źródła dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczej (ogółem/100 mieszkańców)	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
Dostępność miejsc pracy	Liczba ofert pracy (ogółem/100 mieszkańców)	Powiatowy Urząd Pracy

Źródło: Opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery gospodarczej. Na ich podstawie określono czynniki i zjawiska kryzysowe występujące w sferze gospodarczej na poszczególnych obszarach.

Tabela 9 Wartości danych do wyliczenia wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera gospodarcza

Kryterium	Nazwa wartości	Źródło	Wartość dla całej gminy	Dane dla poszczególnych obszarów									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sfera gospodarcza													
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba indywidualnych działalności gospodarczych	CEiDG	60	18	12	9	4	3	3	2	4	3	2
Dostępność miejsc pracy	Liczba ofert pracy	Powiatowy Urząd Pracy	41	1	9	5	3	5	5	4	4	1	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych uzyskanych z CEiDG i Powiatowego Urzędu Pracy.

1.4 Czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na obszarze gminy w podziale na poszczególne obszary w aspekcie technicznym.

Kryterium delimitacji obszarów zdegradowanych w analizowanej, w tym podrozdziale, sferze technicznej przedstawiono w formie grafu poniżej. Ponadto, dla wybranego kryterium wskazującego na problemy w sferze technicznej określono katalog wskaźników charakteryzujących dany parametr i zaprezentowano go w tabeli 9.

Rysunek 3 Sfera techniczna

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10 Dane i ich źródła dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Szczególnie zniszczone otoczenie	Udział budynków bez wodociągów do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane Urzędu Gminy Szczaniec
	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane Urzędu Gminy Szczaniec
	Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane Urzędu Gminy Szczaniec
	Udział budynków wybudowanych przed r. 1989 w budynkach ogółem (w %)	Dane Urzędu Gminy Szczaniec

Źródło: Opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery technicznej.

Tabela 11 Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera techniczna.

Kryterium	Nazwa wartości	Źródło	Wartość dla całej gminy	Dane dla poszczególnych obszarów									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sfera techniczna													
Szczególnie zniszczone otoczenie	Udział budynków bez wodociągów do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane Urzędu Gminy	0,15%	0,50 %	0,50 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,30 %	0,00 %	0,10 %	0,10 %	0,00 %
	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane Urzędu Gminy	98,50 %	85,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Dane Urzędu Gminy	1,91%	1,90 %	1,10%	0,10%	0,30%	3%	2,40%	3%	2,20%	2,10%	3%
Udział budynków wybudowanych przed r. 1989 w budynkach ogółem (w %)	Dane Urzędu Gminy	97,80 %	97,00 %	91,00 %	98,00 %	97,00 %	99,00 %	99,00 %	98,00 %	100,00 %	99,00 %	100,00 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych własnych Urzędu Gminy w Szcząncu, wizji lokalnej oraz GUS.

1.5 Czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na obszarze gminy w podziale na poszczególne obszary w aspekcie przestrzenno-funkcjonalnym.

Kryterium delimitacji obszarów zdegradowanych w analizowanej w tym podrozdziale, sferze przestrzenno-funkcjonalnej przedstawiono w formie grafu poniżej. Ponadto, dla wybranego kryterium wskazującego na problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej określono katalog wskaźników charakteryzujących dany parametr i zaprezentowano go w tabeli 11.

Rysunek 4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Źródło: opracowanie własne

Tabela 12. Dane i ich źródła dla poszczególnych kryteriów.

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	Dane własne - uzyskane podczas wizji lokalnej
	Udział powierzchnia zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	Dane własne - uzyskane podczas wizji lokalnej
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka)	Dane Urzędu Gminy Szczaniec

Źródło: Opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery przestrzenno-funkcjonalnej.

Tabela 13. Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera przestrzenno-funkcjonalna.

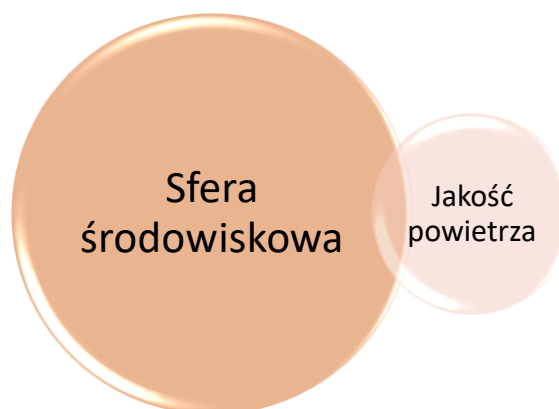
Kryterium	Nazwa wartości	Źródło	Wartość dla całej gminy	Dane dla poszczególnych obszarów									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sfera przestrzenno - funkcjonalna													
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	Dane Urzędu Gminy	5,00%	2%	9%	5%	4%	4%	3%	8%	4%	6%	5%
	Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	Dane Urzędu Gminy	8,30%	6%	12%	9%	7%	10%	10%	7%	5%	12%	5%
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka)	Dane Urzędu Gminy	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych własnych Urzędu Gminy w Szcząncu i wizji lokalnej.

1.6 Czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na obszarze gminy w podziale na poszczególne obszary w aspekcie środowiskowym.

Kryterium delimitacji obszarów zdegradowanych w analizowanej, w tym podrozdziale, sferze środowiskowej przedstawiono w formie grafu poniżej. Ponadto, dla wybranego kryterium wskazującego na problemy w sferze środowiskowej określono katalog wskaźników charakteryzujących dany parametr i zaprezentowano go w tabeli 13.

Rysunek 5. Sfera środowiskowa.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 14. Dane i ich źródła dla poszczególnych kryteriów.

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Jakość powietrza	Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	Dane Urzędu Gminy Szczaniec
	Udział źródeł ciepła generujących niską emisję w instalacjach ogółem (%)	Dane Urzędu Gminy Szczaniec
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	Dane Urzędu Gminy Szczaniec
	Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Dane Urzędu Gminy Szczaniec

Źródło: Opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery środowiskowej.

Tabela 15. Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera środowiskowa.

Kryterium	Nazwa wartości	Źródło	Wartość dla całej gminy	Dane dla poszczególnych obszarów									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Sfera środowiska													
Jakość powietrza	Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	Dane Urzędu Gminy	81,60 %	85%	66%	80%	80%	80%	80%	85%	85%	90%	85%
	Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)	Dane własne	71,10 %	69,00 %	79,00 %	72,00 %	85,00 %	65,00 %	70,00 %	70,00 %	65,00 %	66,00 %	70,00 %
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	Dane własne	1,80%	0,00 %	5,00 %	3,00 %	4,00 %	2,00 %	1,00 %	1,00 %	0,00 %	0,00 %	2,00 %
	Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Dane własne	2903	111	145	365	344	335	378	312	390	198	325

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy w Szcząncu i wizji lokalnej.

2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w oparciu o ogólnie weryfikowalne mierniki.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 (j.t. Dz. U. z 2015 r., poz. 1777 ze zm.), zwanej dalej ustawą, rewitalizacja stanowi proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Obszar zdegradowany, o którym mowa powyżej, to przestrzeń, w której koncentrują się negatywne zjawiska społeczne, gospodarcze i przestrzenne oraz problemy, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców.

Obszar rewitalizacji, w myśl ustawy, obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego zamierza się przeprowadzić rewitalizację. Nie może on obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkanym przez więcej niż 30% jej mieszkańców.

Delimitacji przestrzennej obszarów wymagających interwencji na potrzeby GPR dla gminy Szczanec dokonano na podstawie wieloczynnikowej analizy ilościowej. W wyniku tego wyznaczono obszar zdegradowany, z niego natomiast wyłonił obszar rewitalizacji. Identyfikacji występujących na terenie gminy problemów, czynników i zjawisk kryzysowych dokonano w odniesieniu do wspomnianych wcześniej sfer. Efektem prezentowanej diagnozy jest wskazanie obszaru o największej kumulacji zjawisk kryzysowych. Analizę poszczególnych obszarów oparto na zestawie wskaźników pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów funkcjonalnych.

2.1. Określenie obszarów zdegradowanych

Przedstawiona w poprzednim rozdziale metodologia prowadzonej analizy wskaźnikowej pozwala określić takie przestrzenie funkcjonalne, które aktualnie są najbardziej zdegradowane. Zaniechanie podejmowania działań zaradczych na tych obszarach spowoduje ich dalszą dewastację oraz stałe obniżanie poziomu życia zamieszkujących je osób. W każdej z weryfikowanych sfer, poszczególne obszary zostały zaprezentowane pod kątem natężenia skali zjawisk kryzysowych występujących na danym terenie, badanych na podstawie danych liczbowych uzyskanych dla danego wskaźnika.

2.1.1 Wartości poszczególnych wskaźników dla danych obszarów funkcjonalnych objętych analizą w wybranych sferach.

Sfera społeczna

Tabela 16 Wartości poszczególnych wskaźników w sferze społecznej

Kryterium	Wskaźnik	Wartość referencyjna dla całej gminy	Obszary									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Poziom ubóstwa	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej	1,96	1,02	3,95	2,26	1,62	2,77	1,95	1,48	0,71	2,53	0,00
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS	4,27	2,95	8,73	5,27	2,16	4,74	4,55	2,96	2,13	4,34	1,20
	Liczba dzieci i młodzieży (0-17 lat) objętych wsparciem OPS	0,25	0,34	0,21	0,00	0,00	0,00	0,00	1,48	0,71	0,18	0,00
	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych	0,03	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	22,00	19,77	26,20	22,00	20,00	22,92	22,00	20,20	22,00	23,51	20,40
Poziom aktywności społecznej	Liczba inicjatyw lokalnych (realizowanych przez mieszkańców danego obszaru)	1,02	0,34	1,46	0,94	2,16	1,98	1,95	1,48	2,13	0,18	1,20
Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba osób z niepełnosprawnością	0,99	0,68	2,29	0,75	0,54	1,19	1,30	0,99	0,00	1,08	0,40
	Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogólnie)	2,04	1,02	3,95	2,26	1,62	2,77	1,95	1,48	0,71	2,53	1,20

	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny	2,61	0,00	0,21	0,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,36	1,20
	Liczba osób uzależnionych od narkotyków	0,28	0,11	1,04	0,19	0,00	1,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki (bez wykroczeń drogowych)	0,63	0,68	1,25	0,56	0,54	0,40	1,30	0,99	0,00	0,36	0,00	

Źródło: Opracowanie własne

W sferze społecznej za obszar kryzysowy uznano te tereny, które wykazały kumulację negatywnych zjawisk wykorzystanych w badaniu wskaźników. Wskaźniki badano dla następujących kryteriów: Poziom ubóstwa, Poziom obciążenia demograficznego, Poziom aktywności społecznej, Poziom zagrożenia wykluczeniem społecznym, Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń), Poziom długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia. Zdecydowanie najgorsza sytuacja występuje w obszarze nr 1, w którym 6 na 14 badanych wskaźników przyjmuje najmniej korzystne wartości liczbowe w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszarem zdegradowanym o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze społecznej są Obszary nr 2, 5 i 9.

Sfera gospodarcza

Tabela 17 Wartości poszczególnych wskaźników w sferze gospodarczej

Kryterium	Wskaźnik	Wartość dla całej gminy	Obszary									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba indywidualnych działalności gospodarczych	1,65	2,05	2,49	1,69	2,16	1,19	1,95	0,99	2,84	0,54	0,80
Dostępność miejsc pracy	Liczba ofert pracy	1,13	0,11	1,87	0,94	1,62	1,98	3,25	1,97	2,84	0,18	1,60

Źródło: Opracowanie własne

W sferze gospodarczej analizowano wskaźniki odwołujące się do poziomu rozwoju gospodarczego na danym terenie: aktywność gospodarczą oraz dostępność miejsc pracy. Trzy z analizowanych obszarów w tej sferze uznano za tereny zdegradowane pod względem gospodarczym, ze względu na zdiagnozowaną mniejszą aktywność mieszkańców i dostępność miejsc pracy niż dla całej gminy.

W obu analizowanych wskaźnikach w tej sferze wartości gorsze (odpowiednio większe lub mniejsze) od wartości referencyjnej odnotowano w następujących obszarach:

- Obszar nr 1,
- Obszar nr 9,
- Obszar nr 10.

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszarem zdegradowanym o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej są obszary nr 1, 9 i 10.

Sfera techniczna

Tabela 18 Wartości poszczególnych wskaźników w sferze technicznej

Kryterium	Wskaźnik	Wartość dla całej gminy	Obszary									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Szczegółnie zniszczone otoczenie	Udział budynków bez wodociągów do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	0,15%	0,50 %	0,50%	0,00%	0,00%	0,00%	0,30%	0,00%	0,10%	0,10%	0,00%
	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	98,50 %	85,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
	Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków	1,91%	1,90 %	1,10%	0,10%	0,30%	3,00%	2,40%	3,00%	2,20%	2,10%	3,00%

na danym obszarze (w %)												
Udział budynków wybudowanych przed r. 1989 w budynkach ogółem (w %)	97,80 %	97,00 %	91,00 %	98,00 %	97,00 %	99,00 %	99,00 %	98,00 %	100,00 %	99,00 %	100,00 %	

Źródło: Opracowanie własne

Analiza sfery technicznej oparta była na ocenie poziomu zasobu mieszkaniowego. Pod uwagę brano udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989r. na danym obszarze gminy. Badania wykazały, że mimo niewątpliwej wartości historycznej, budynki wybudowane przed 1989 rokiem cechują się większym zużyciem niż budynki nowsze.

W zakresie analizy technicznej analizie poddano również poziom zводociągowania gminy oraz skanalizowania, a także dostępu do sieci gazowej. Gmina Szczaniec dysponuje bardzo dobrze rozwiniętą siecią wodociągową, kanalizacyjną i gazową. Przeprowadzona analiza wykazała jednak ogromne rozbieżności w tej kwestii pomiędzy poszczególnymi analizowanymi obszarami.

Za obszary kryzysowe w tej sferze tak jak poprzednio uznano te obszary dla których, wartości wskaźników przyjmują wartości niższe lub odpowiednio wyższe od wartości dla Gminy. Są to obszary:

- Obszar nr 5,
- Obszar nr 8,
- Obszar nr 10.

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszarem zdegradowanym o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej są obszary nr 5, 8 i 10.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Tabela 19. Wartości poszczególnych wskaźników w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.

Kryterium	Wskaźnik	Wartość dla całej gminy	Obszary									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w	0,05	2%	9%	5%	4%	4%	3%	8%	4%	6%	5%

	ogólnej liczbie podwórek (%)											
	Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	0,08	6%	12%	9%	7%	10%	10%	7%	5%	12%	5%
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka)	0,06	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne

Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej oparta była na ocenie skali kryzysu dotyczącego dwóch wskaźników, tj.: szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna weryfikowana udziałem zaniedbanych podwórek w ilości podwórek ogółem oraz udziałem powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych oraz funkcjonalność przestrzeni publicznych (Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych). Za obszar kryzysowy uznano takie, które przyjmują najsłabsze wartości obydwu kryteriów. Jest to:

- Obszar nr 2 i 9.

W przypadku tej sfery mamy do czynienia ze zróżnicowaniem poziomu zagospodarowania przestrzenno-funkcjonalnego poszczególnych obszarów. W najtrudniejszej sytuacji znajduje się obszar nr 2.

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszarem zdegradowanym o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnym jest obszar nr 2 i 9.

Sfera środowiskowa

Tabela 20. Wartości poszczególnych wskaźników w sferze środowiskowej.

Kryterium	Wskaźnik	Wartość dla całej gminy	Obszary							8	9	10
			1	2	3	4	5	6	7			

Jakość powietrza	Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	81,60%	85%	66%	80%	80%	80%	80%	85%	85%	90%	85%
	Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)	71,10%	69%	79%	72%	85%	65%	70%	70%	65%	66%	70%
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	1,80%	0%	5%	3%	4%	2%	1%	1%	0%	0%	2%
	Powierzchnia terenów zielonych (ha)	23%	41%	45%	23%	19%	20%	24%	18%	15%	14%	10%

Źródło: Opracowanie własne

W sferze środowiskowej przyjęto kryteria bezpośrednio związane z czynnikami wpływającymi niekorzystnie na środowisko przyrodnicze badanych obszarów: badano głównie wskaźniki związane z jakością powietrza. Wybrano wskaźniki: Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków mieszkalnych (%), Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%), Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%), Udział powierzchni terenów zielonych w powierzchni ogółem.

Uznanie danego terenu za obszar kryzysowy następowało w przypadku, gdy na badanym obszarze co najmniej dwa wskaźniki prezentowały najmniej korzystne wyniki. Taką sytuację odnotowano w następujących lokalizacjach:

- Obszar 2,
- Obszar 8,
- Obszar 9.

Analizowanie tej sfery opierało się na badaniach przeprowadzonych w roku 2024 dzięki któremu możemy obserwować aktualne zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego. Należy zwrócić uwagę na ogólnie dobry stan środowiska naturalnego w gminie Szczaniec: dwa z obszarów funkcjonalnych nie wykazały wartości niższych niż preferencyjne w sferze środowiskowej.

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszary zdegradowane o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej to trzy z dziesięciu obszarów: nr 2, 8 i 9.

2.1.2 Sposób przyznawania punktów „małych” i „dużych” w odniesieniu do poszczególnych obszarów funkcjonalnych dla sfery społecznej, gospodarczej i technicznej, zgodnie z opisem metodologii.

Sfera społeczna

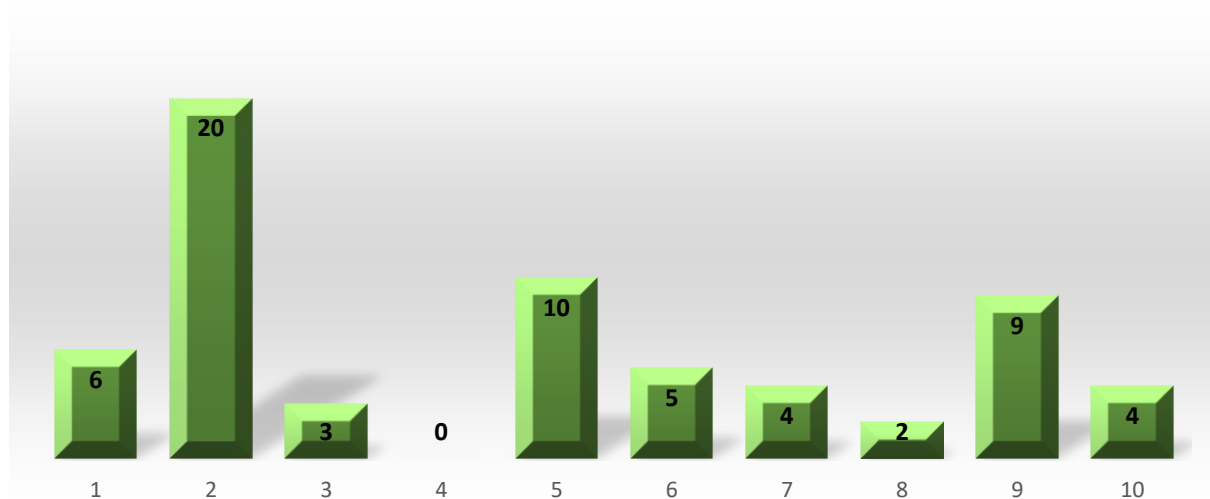
Tabela 21 Liczba punktów „małych” i „dużych” przyznanych każdemu z obszarów, dla którego wartość wskaźnika, dla danego kryterium w sferze społecznej, jest gorsza od wartości referencyjnej.

Wskaźnik	Sposób wyliczenia wskaźnika	Obszary									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej / (Liczba mieszkańców obszaru/100)		3			2				1	
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia / (Liczba mieszkańców obszaru/100)		3	2		1					
Liczba dzieci i młodzieży (0-17 lat) objętych wsparciem OPS	Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem OPS/(Liczba mieszkańców obszaru/100)	1						3	2		
Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych (Liczba mieszkańców obszaru/100)	3									
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym/ (Liczba mieszkańców obszaru/100)		3			1				2	
Liczba inicjatyw lokalnych (realizowanych przez mieszkańców danego obszaru)	Liczba inicjatyw lokalnych w tym stow. zw. / (Liczba mieszkańców obszaru/100)	2								3	1
Liczba osób z niepełnosprawnością	Liczba osób z niepełnosprawnością/ (Liczba mieszkańców obszaru/100)		3			1	2				
Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogólnie)	Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogólnie) / (Liczba mieszkańców obszaru /100)		3			2				1	

Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny /(Liczba mieszkańców obszaru/100)		1							2	3
Liczba osób uzależnionych od narkotyków	Liczba osób uzależnionych od narkotyków /(Liczba mieszkańców obszaru/100)		2	1		3					
Liczba zarejestrowanych przestępstw – sztuki (bez wykroczeń drogowych)	Liczba zarejestrowanych przestępstw /(Liczba mieszkańców obszaru /100)		2				3	1			
Suma punktów małych		6	20	3	0	10	5	4	2	9	4
Punkty duże (za pozycję)		7	10	3	1	9	6	5	2	8	5

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 1. Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze społecznej.

Źródło: Opracowanie własne

Sfera gospodarcza

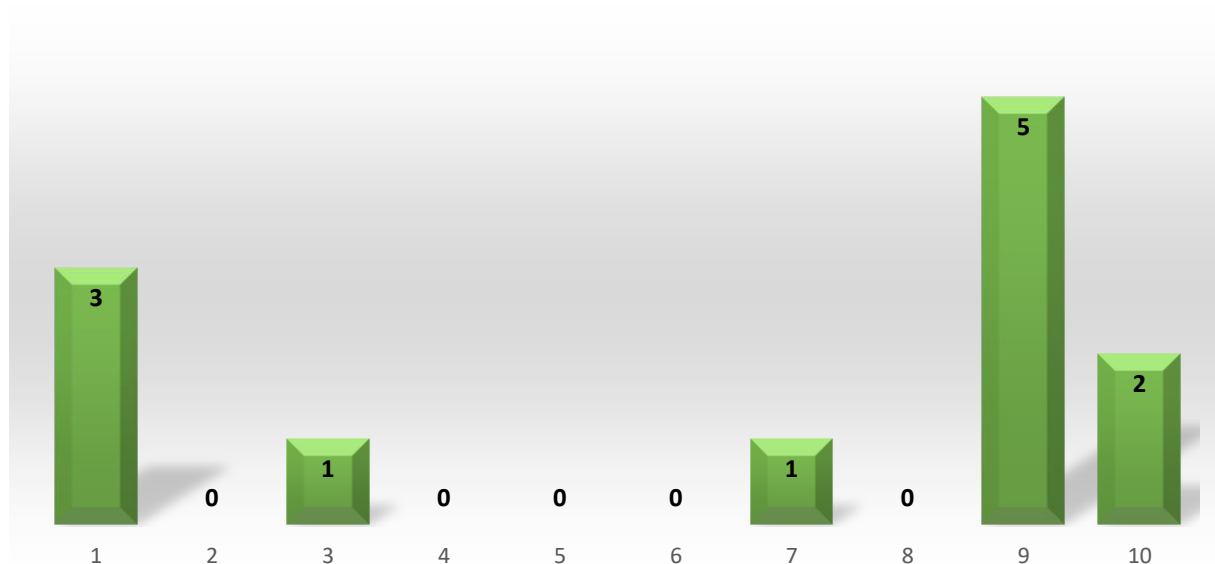
Tabela 22 Liczba punktów „małych” i „dużych” przyznanych każdemu z obszarów, dla których wartość wskaźnika, dla danego kryterium w sferze gospodarczej, jest gorsza od wartości referencyjnej.

Wskaźnik	Sposób wyliczenia wskaźnika	Obszary									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Liczba indywidualnych działalności gospodarczych	Liczba indywidualnych działalności gospodarczych/(Liczba mieszkańców obszaru/100)							1		3	2
Liczba ofert pracy	Liczba ofert pracy/(Liczba mieszkańców obszaru/100)										
		3		1						2	
Suma punktów małych		3	0	1	0	0	0	1	0	5	2
Punkty duże (za pozycję)		9	6	7	6	6	6	7	6	10	8

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 2. Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze gospodarczej.

Źródło: Opracowanie własne

Sfera techniczna

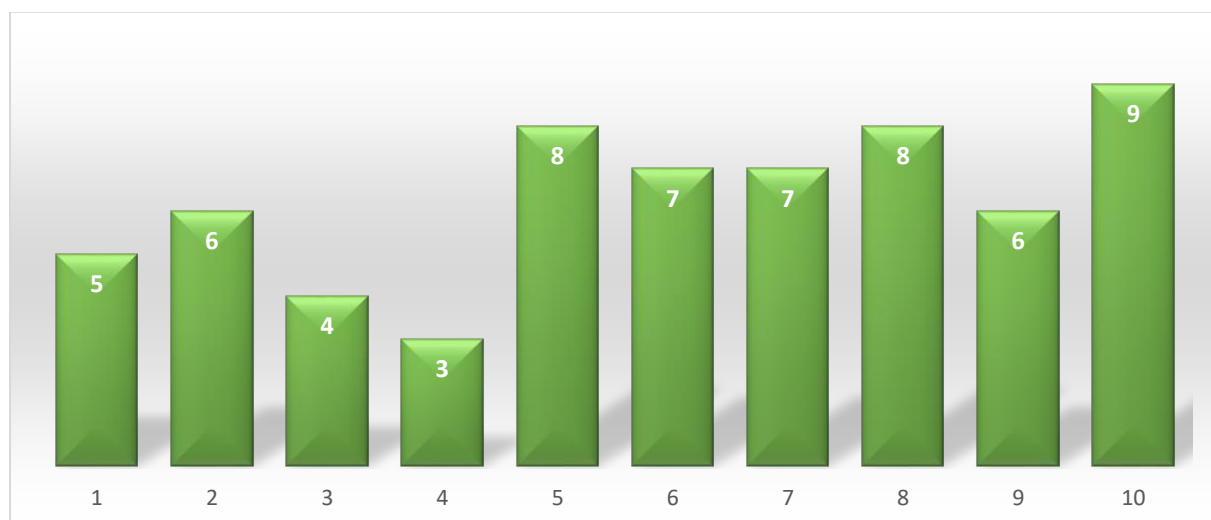
Tabela 23 Liczba punktów „małych” i „dużych” przyznanych każdemu z obszarów, dla którego wartość wskaźnika, dla danego kryterium w sferze technicznej, jest gorsza od wartości referencyjnej.

Wskaźnik	Sposób wyliczenia wskaźnika	Obszary									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Udział budynków bez wodociągów do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Udział budynków bez wodociągów do ogólnej liczby budynków na	3	3				2		1	1	

	dany obszarze (w %)										
Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)					3	2	3	1		3
Udział budynków wybudowanych przed r. 1989 w budynkach ogółem (w %)	Udział budynków wybudowanych przed r. 1989 w budynkach ogółem (w %)			1		2		1	3	2	3
Suma punktów małych		5	6	4	3	8	7	7	8	6	9
Punkty duże (za pozycję)		3	5	2	1	9	7	7	9	5	10

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 3. Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze technicznej.

Źródło: Opracowanie własne

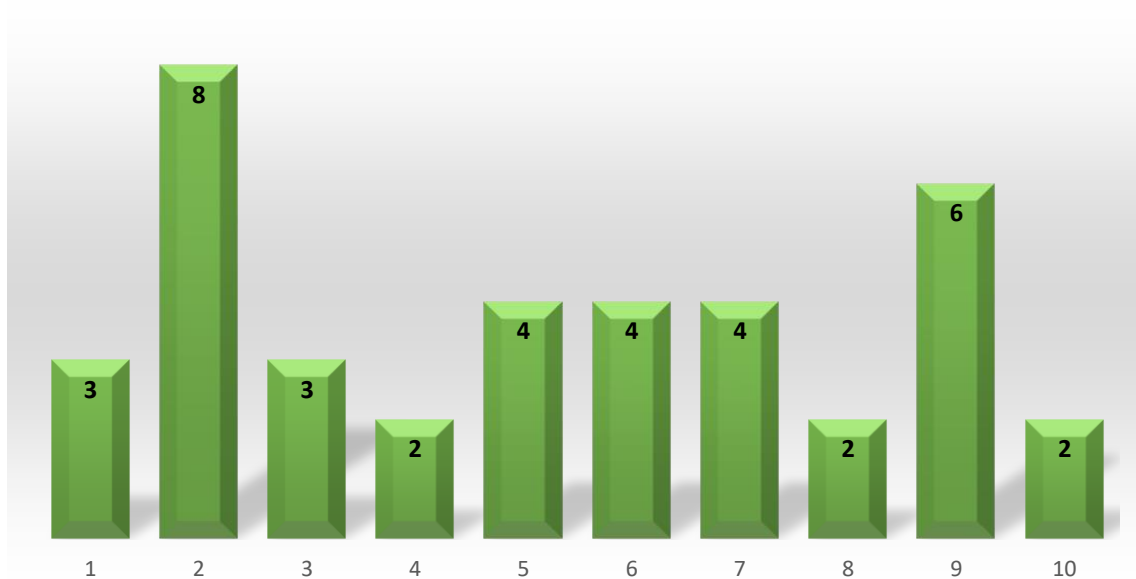
Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Tabela 24. Liczba punktów „małych” i „dużych” przyznanych każdemu z obszarów, dla którego wartość wskaźnika, dla danego kryterium w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, jest gorsza od wartości referencyjnej.

Wskaźnik	Sposób wyliczenia wskaźnika	Obszary									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)		3					2		1	
Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)		3	1		2	2			3	
Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych (sztuka)	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych / (liczbę mieszkańców obszaru/100)	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Suma punktów małych		3	8	3	2	4	4	4	2	6	2
Punkty duże (za pozycję)		5	10	5	3	8	8	8	3	9	3

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 4. Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.

Źródło: Opracowanie własne

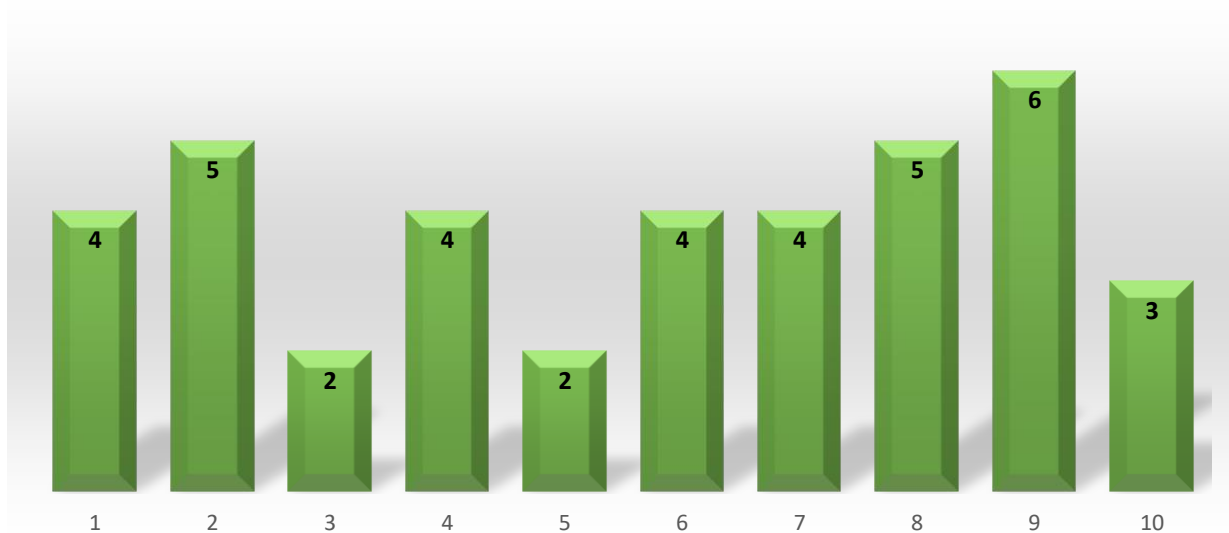
Sfera środowiskowa

Tabela 25. Liczba punktów „małych” i „dużych” przyznanych każdemu z obszarów, dla którego wartość wskaźnika, dla danego kryterium w sferze środowiskowej, jest gorsza od wartości referencyjnej.

Wskaźnik	Sposób wyliczenia wskaźnika	Obszary									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	2		1	1	1	1	2	2	3	2
Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)	Udział źródeł ciepła generujących niską emisję w instalacjach ogółem (%)		2	1	3						
Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)					1	2	2	3	3	1
Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Udział zdegradowanych terenów zielonych w terenach zielonych ogółem (%)	2	3				1				
Suma punktów małych		4	5	2	4	2	4	4	5	6	3
Punkty duże (za pozycję)		7	9	2	7	2	7	7	9	10	3

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 5. Liczba punktów przyporządkowanych każdemu z obszarów w sferze środowiskowej.

Źródło: Opracowanie własne

2.1.3 Obliczenia końcowe – punkty „końcowe” i „ostateczne”, „wskaźnik graniczny”.

Tabela 26 Liczba punktów „końcowych” przyznana danemu obszarowi funkcjonalnemu w odniesieniu do analizowanych sfer i liczba punktów „ostatecznych” .

	Obszary									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sfera społeczna	2,80	4,00	1,20	0,40	3,60	2,40	2,00	0,80	3,20	2,00
Sfera gospodarcza	1,80	1,20	1,40	1,20	1,20	1,20	1,40	1,20	2,00	1,60
Sfera techniczna	0,30	0,50	0,20	0,10	0,90	0,70	0,70	0,90	0,50	1,00
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	1,00	2,00	1,00	0,60	1,60	1,60	1,60	0,60	1,80	0,60
Sfera środowiskowa	0,70	0,90	0,20	0,70	0,20	0,70	0,70	0,90	1,00	0,30
Podsumowanie	6,60	8,60	4,00	3,00	7,50	6,60	6,40	4,40	8,50	5,50

Źródło: Opracowanie własne

Po obliczeniu punktów „ostatecznych”, zgodnie z opisaną na początku metodologią, obliczono ich wartość średnią w celu ustalenia progu nazwanego „wskaźnikiem granicznym”, którego przekroczenie przez dany obszar wskazuje na jego degradację.

Wynik opisanego powyższej działania oraz przyjętą, na jego podstawie, wartość „wskaźnika granicznego” przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 27 Obliczenie wskaźnika granicznego służącego wyznaczeniu obszarów zdegradowanych

Średnia wartość punktów „ostatecznych” dla wszystkich obszarów funkcjonalnych (Wśr)	6,11
Wskaźnik graniczny (130 % wartości średniej)	7,943

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 6. Wskaźnik graniczny.

Źródło: Opracowanie własne

Bezsprzecznie należy przyjąć, że przekroczenie tak przyjętego poziomu świadczy o wyraźnej potrzebie pilnej interwencji i podjęciu działań zaradczych zapobiegających degradacji, których skutki w najbliższym czasie mogą stać się nieodwracalne.

Obszarem zdegradowanym w związku z powyższą analizą są następujące obszary:

Obszar 2: Miejscowość Szczaniec - południowa część miejscowości (ulice leżące po południowej stronie linii kolejowej BERLIN - WARSZAWA) 169-197, 1-27 osiedle.

Obszar 9: Miejscowość Smardzewo.

Ze wskazanego obszaru zdegradowanego, wydzielono następujący obszar rewitalizacji, tj. obszar, na którym bezpośrednio będą realizowane działania rewitalizacyjne:

- **Obszar 2:** Miejscowość Szczaniec - południowa część miejscowości (ulice leżące po południowej stronie linii kolejowej BERLIN - WARSZAWA) 169-197, 1-27 osiedle.

Tak wyznaczone obszary: zdegradowany i rewitalizacji Gminy Szczaniec charakteryzują się następującymi wielkościami w odniesieniu do całej Gminy:

	Obszar zdegradowany: Obszar 2 Obszar 9	Obszar rewitalizacji: Obszar 2	Gmina	Uwagi
Powierzchnia (ha)	70,41	37,14	268,15	-
Ludność	1 034	481	3 631	-
Obszar zdegradowany w stosunku do powierzchni całej Gminy (%)	26,26%			-
Obszar rewitalizacji w stosunku do powierzchni całej Gminy (%)	13,85%			Limit ustawowy: 20%
Liczba ludności - obszar zdegradowany w stosunku do powierzchni całej Gminy (%)	28,48%			-
Liczba ludności - obszar rewitalizacji w stosunku do ludności całej Gminy (%)	13,25%			Limit ustawowy: 30%